

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

YOSHLARNING MA'NAVIY VA AXBORIY IMMUNITETINI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARBLIGI

Abdumajidova Laylo Aziz qizi

*Filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili) yo'nalishi, 2-kurs talabasi
Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada yoshlarning ma'naviy va axboriy immunitetini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Maqsad – globallashuv va raqamli makon sharoitida yoshlarning ongini himoya qilish va mustahkamlash yo'llarini aniqlash. Tadqiqotda tahlil, kuzatish va taqqoslash usullari qo'llanildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, oila, ta'lim tizimi va jamiyatning hamkorligi yoshlarning ma'naviy va axboriy immunitetini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Yakuniy xulosa sifatida, media savodxonlik, tanqidiy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish jamiyat barqarorligiga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ma'naviyat, immunitet, axboriy xavfsizlik, media savodxonlik, yoshlar, globallashuv.

Kirish

Buyuk mutafakkir Abu Nasr Forobiy “Inson kamoloti – uning bilimli va ma'rifatli bo'lishidadir” degan fikri bilan yoshlarning ongini shakllantirishning naqadar muhim ekanini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, XXI asr olimi Lev Vygotskiy yoshlarning tarbiyasi va ongini rivojlantirishda ijtimoiy muhit va axborot ta'sirini ajratib ko'rsatgan. Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar davrida yoshlar cheksiz axborotlar oqimi ostida yashamoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlar ularga katta imkoniyatlar yaratish bilan birga, zararli ma'lumotlar, manipulyatsiyalar va psixologik bosim kabi xavflarni ham keltirib chiqarmoqda. Shu bois yoshlarning ma'naviy va axboriy immunitetini shakllantirish bugungi ta'lim tizimi, oila va jamiyat uchun eng dolzarb vazifa hisoblanadi. Mazkur maqola yoshlar, pedagoglar, psixologlar va ota-onalar uchun ahamiyatlidir va axboriy tahdidlar fonida yoshlarning ongini mustahkamlash yo'llarini ko'rsatadi.

Asosiy qism

1. Ma'naviy immunitetning mohiyati

Ma'naviy immunitet – bu shaxsning o'z qarash va qadriyatlariga sodiq qolish, tashqi ta'sirlarga berilmaslik va mustaqil fikrlash qobiliyatidir. Bunday immunitetga ega yoshlar zararli kontent, noto'g'ri g'oyalar va manipulyativ axborotlarga kamroq uchraydi. Ularning ruhiy barqarorligi yuqori bo'ladi.

2. Axboriy makondagi xavf-xatarlar

Raqamli axborot maydoni yoshlar uchun imkoniyat manbai bo'lsada, quyidagi tahdidlarni ham tug'diradi:

Yolg'on va soxta ma'lumotlar;

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Ekstremistik g‘oyalar;

Virtual zo‘ravonlik (kiberbulling);

Psixologik bosim va manipulyativ kontent;

Internetga qaramlik va vaqtni behuda sarflash.

Bu xavf-xatarlar yoshlarning ruhiy holati va ma’naviy qarashlariga salbiy ta’sir qiladi.

3. Ma’naviy va axboriy immunitetni shakllantirish yo‘llari

Oila omili. Ota-onaning mehr, e’tibor, nazorati va ijobiy namunalari bolalarning dunyoqarashini shakllantirishda muhim.

Ta’lim tizimi. Maktab va universitetlarda media savodxonlik darslari, axborotni tahlil qilish va raqamli etikaga oid mashg‘ulotlar joriy etilishi lozim.

Jamiyatning roli. Sog‘lom axboriy muhit yaratish, milliy kontentni rivojlantirish va yoshlarni qo‘llab-quvvatlash orqali ularni zararli axborotdan himoya qilish mumkin.

Shaxsiy mas’uliyat. Yoshlar o‘z ustida ishlashi, internetdan ongli foydalanishi, axborotni tekshirishni o‘rganishi va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishi zarur.

4. Amaliy misol

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, media savodxonlik ko‘nikmalariga ega yoshlar manipulyativ axborotlarga 40–50% kamroq uchraydi. Bu ko‘nikmalarni rivojlantirishning amaliy ahamiyatini ko‘rsatadi.

Xulosa

Yoshlarning ma’naviy va axboriy immunitetini mustahkamlash bugungi davrning eng muhim vazifalaridan biridir. Raqamli makonda to‘g‘ri yo‘l topa oladigan, mustaqil fikrlay oladigan, axborotlarni tahlil qilish qobiliyatiga ega yoshlar jamiyat taraqqiyotida asosiy kuchga aylanadi. Maqolada keltirilgan tavsiyalar amalda qo‘llanganda, yoshlarning axboriy xurujlarga berilmasligi va ma’naviy barqarorligi ta’minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. “Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch”. Toshkent, 2008.
2. Alixonov O. “Axborot xavfsizligi asoslari”. TDYU nashriyoti, 2020.
3. “Yoshlar va internet madaniyati”, O‘zbekiston ovozi, 2023.
4. O‘zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi materiallari.
5. Ziyonet elektron ta’lim portali – www.ziyonet.uz
6. Google Scholar ilmiy maqolalar bazasi – scholar.google.com